

ΟΙ ΚΕΙΜΕΝΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΣΤΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ-Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

Διαβάζουμε στο σχολικό βιβλίο

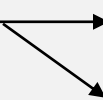
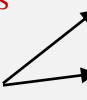
Γλωσσικές Επιλογές/ Εκφραστικά Μέσα	Κειμενικοί δείκτες
(Λογοτεχνία, Φάκελος υλικού-δίκτυα κειμένων Γ' Γενικού λυκείου, σελ.194)	(Λογοτεχνία, Φάκελος υλικού-δίκτυα κειμένων Γ' Γενικού λυκείου, σελ.196)
Οι γλωσσικές επιλογές του/της συγγραφέα αφορούν: α) την επιλογή του λεξιλογίου (ως γλωσσική ιδιοτυπία, ιδίωμα ή διάλεκτο του αφηγητή και ως ιδιόλεκτο των ηρώων) β) τους γραμματικούς χρόνους, τις εγκλίσεις και τα ρηματικά πρόσωπα, τα οποία δηλώνουν διαφορετικά χρονικά επίπεδα, διαφορετικούς βαθμούς βεβαιότητας ή επιθυμίας, τρόπους απεύθυνσης γ) τη στίξη που υιοθετεί σε συγκεκριμένα σημεία του κειμένου δ) τα σχήματα λόγου, δηλαδή τις ιδιορρυθμίες του λόγου που αφορούν τη θέση των λέξεων και φράσεων στη σειρά του λόγου (σχήμα κύκλου, ασύνδετο/πολυσύνδετο, υπερβατό κ.ά.) και τη σημασία με την οποία χρησιμοποιείται μια λέξη ή φράση σε μια συγκεκριμένη περίπτωση (μεταφορά, παρομοίωση, αντίθεση κ.ά.).	Με τον όρο κειμενικοί δείκτες εννοούμε -το λογοτεχνικό γένος/είδος, -τις γλωσσικές επιλογές, -τους αφηγηματικούς τρόπους, τις αφηγηματικές τεχνικές, -τη δομή, την πλοκή, -τους χαρακτήρες κ.λπ. Λογοτεχνικό γένος/Είδος(σελ.196) Χαρακτήρες/πρόσωπα (σελ.197)

Όλες οι γλωσσικές επιλογές συνδέονται λειτουργικά με το νόημα (περιεχόμενο και ερμηνεία) και το ύφος του έργου

Η σημασία του λογοτεχνικού γένους

Όπως όλα τα κείμενα, έτσι και τα λογοτεχνικά κείμενα έχουν τα εξής στοιχεία*

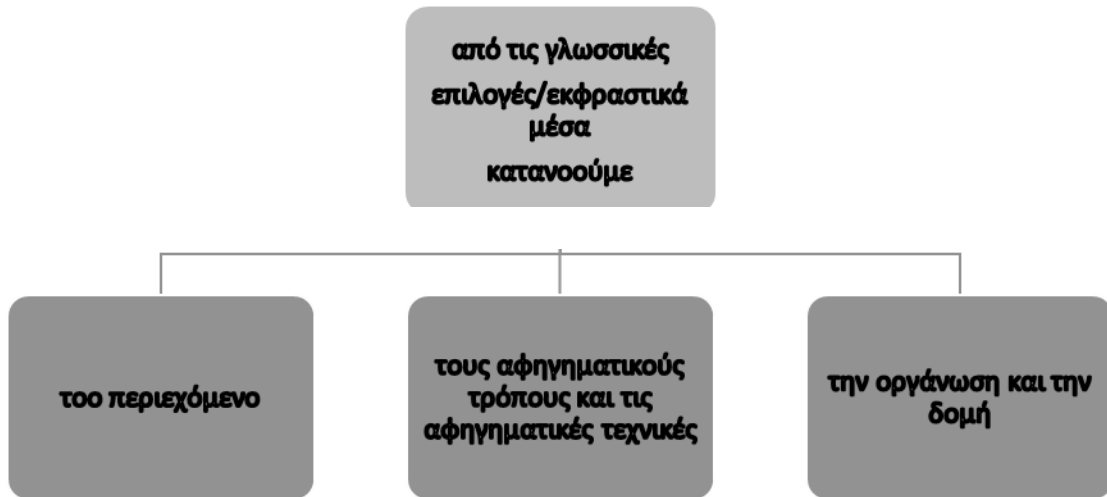
Λογοτεχνικό γένος	 <ul style="list-style-type: none">Πεζά (διηγήματα, νουβέλες, μυθιστορήματα)Ποιητικά (παραδοσιακή και νεωτερική ποίηση)
Τίτλος	Όλα τα κείμενα (πεζά και ποιητικά) έχουν τίτλο
Θέμα	Τα λογοτεχνικά κείμενα, ως «αναπαράσταση» της πραγματικότητας, αναφέρονται σε μια ανθρώπινη κατάσταση:
Περιεχόμενο	Όλα τα κείμενα (πεζά και ποιητικά) έχουν περιεχόμενο (δηλαδή, τι λέγεται;
Οργάνωση/δομή	 <ul style="list-style-type: none">Τα κείμενα οργανώνονται ανάλογα με το είδος τουςΠεζά (παράγραφοι, θεματικές ενότητες)Παραδοσιακή ποίηση (στροφές, στίχοι)Νεωτερική-στίχοι
Αφηγηματικοί τρόποι και τεχνικές	 <ul style="list-style-type: none">Στα λογοτεχνικά κείμενα γίνεται αναπαράσταση των λόγων των αφηγητών ή του ποιητικού υποκειμένουστα πεζά κείμενακαι στα ποιητικά κείμενα
Γλωσσικές επιλογές εκφραστικά μέσα αξιοποιούνται	 <ul style="list-style-type: none">Λεξικογραμματικές επιλογές και στίξηστα πεζά κείμενακαι στα ποιητικά κείμενα (διαφορές παραδοσιακής και νεωτερικής ποίησης)

Όλα αυτά τα στοιχεία είναι κειμενικοί δείκτες* γιατί βοηθούν τον αναγνώστη να κατανοήσει σε ένα κείμενο από το «πώς λέγεται», «τι λέγεται» και, επομένως, να υποθέσει «τι μπορεί να σημαίνει γι' αυτόν» και ποιο ήταν το θέμα.

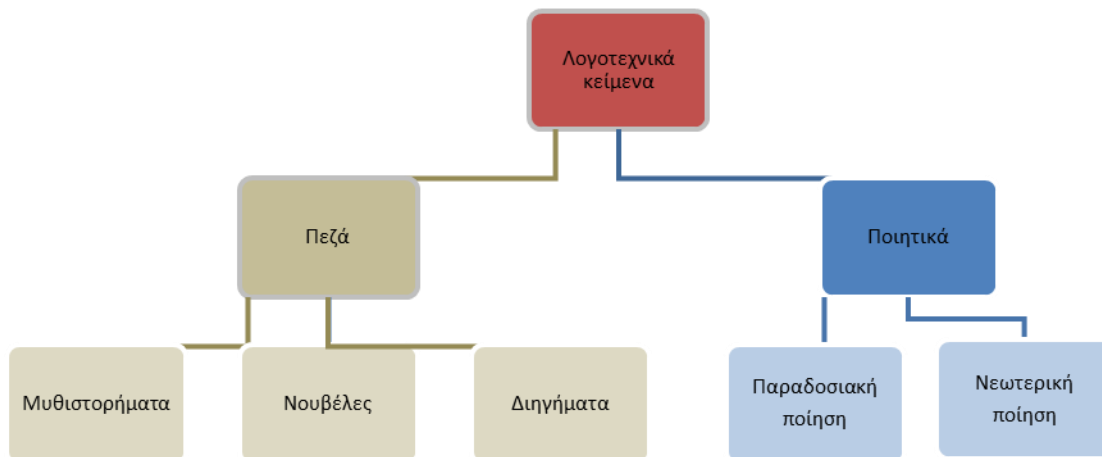
* Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, η διάκριση αυτή είναι πλασματική και γίνεται μόνο για μεθοδολογικούς λόγους

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΕΠΙΛΟΓΩΝ

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

ΠΡΟΣΟΧΗ

ΤΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΓΕΝΗ ΕΧΟΥΝ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΥΣ ΚΕΙΜΕΝΙΚΟΥΣ ΔΕΙΚΤΕΣ

ΠΕΖΑ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Αναπαράσταση της πραγματικότητας

Κειμενικοί δείκτες	ΠΕΖΑ ΚΑΙ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΑ ΠΟΙΗΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ (αληθοφάνεια ή φανταστικά στοιχεία)	ΠΟΙΗΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ (αναπαράσταση σκηνών ή στιγμών)
Θέματα	Θέματα κοινά (ανθρώπινες καταστάσεις)	
<p>Περιεχόμενο</p> <p>και</p> <p>Αφηγηματικοί τρόποι</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Αφήγηση ιστορίας (διαδοχή γεγονότων) • Λογοτεχνικοί χαρακτήρες (φορείς δράσης) Χαρακτηριστικά, δράση των χαρακτήρων(συγκρούσεις, επιλογές, διλήμματα κ.λπ) • Τόπος ή αοριστία • Χρόνος ή αοριστία • Συγκείμενο της ιστορίας (οι ιστορικές, κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες, ο πολιτισμός, η θρησκεία, οι αντιλήψεις, τα στερεότυπα, οι παραδόσεις και ήθη) <p>Το περιεχόμενο αισθητοποιείται με</p> <p>-Περιγραφή (προσώπων, φύσης, κτισμάτων, αντικειμένων, σκηνικού, ατμόσφαιρας κ.λπ.)</p> <p>-Αφήγηση</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τριτοπρόσωπη (παντογνώστης αφηγητής, μηδενική εστίαση) • Πρωτοπρόσωπη (ενδοδιηγητικός αφηγητής, εσωτερική εστίαση) • Διάλογος ανάμεσα σε λογοτεχνικούς ήρωες • Εσωτερικός μονόλογος • Αποστροφή • Ελεύθερος πλάγιος λόγος • Σχόλιο του αφηγητή 	<p>Στην ποίηση κυριαρχεί η ελεύθερη ανασύνθεση της πραγματικότητας η φαντασία, το συναίσθημα, οι εικόνες, περιστατικά, σκηνές από τη ζωή των ανθρώπων</p> <p>Με <u>την περιγραφή</u> και ορισμένα σχήματα λόγου που δημιουργούν εικονοπλαστικό λόγο αισθητοποιούνται</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εικόνες ρεαλιστικές ή συνειρμικές υπερρεαλιστικές • Καταστάσεις, σκηνές <p><u>Με αφηγηματικούς τρόπους</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Διάλογος • Μονόλογος του ποιητικού υποκειμένου • Αποστροφή του ποιητή (προς εαυτόν ή σε κάποιο άλλο πρόσωπο ή αντικείμενο) • Σχόλιο <p>αισθητοποιούνται συναισθηματικές καταστάσεις, προβληματισμοί, στοχασμοί, εσωτερικές συγκρούσεις, ματαίωση των ονείρων, προσδοκίες κ.λπ</p>

μαρία κάππου

φιλόλογος - συγγραφέας

	ΠΕΖΑ-ΑΦΗΓΗΣΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ (Παραδοσιακή και σύγχρονη πεζογραφία)	ΠΟΙΗΤΙΚΑ (Παραδοσιακή και νεωτερική ποίηση)	
Περιεχόμενο και Οργάνωση Δομή	(τι λέγεται -με ποια σειρά) Παράγραφοι Θεματικές ενότητες	(τι λέγεται -με ποια σειρά) Στροφές (στην παραδοσιακή ποίηση) Στίχοι (στη σύγχρονη ποίηση)	
Πλοκή	Πλοκή -Προσανατολισμός -Εξέλιξη γεγονότων/δράσης -Κατάληξη Περιπέτεια Εγκιβωτισμός ιστορίας Ανατροπή	Σειρά της αφήγησης Ευθύγραμμη In medias res Αναδρομή Πρόληψη	Πλοκή ανάλογα με την έκταση, το περιεχόμενο και τη δομή (μικρά ή μεγαλύτερα τμήματα με νοηματική συνάφεια) <ul style="list-style-type: none">• Αρχική κατάσταση• Εξέλιξη• Κατάληξη
Γλώσσα	Πώς λέγεται Τα λογοτεχνικά κείμενα είναι γλωσσικές κατασκευές!		
Γλωσσικές επιλογές	Γλώσσα της αφήγησης και της περιγραφής Στον πεζό λόγο υπάρχει σαφής επικοινωνιακή πρόθεση και γι' αυτό κανονική σύνταξη και δηλωτική χρήση της γλώσσας. A. Η γλώσσα της αφήγησης ✓ Δημοτική ✓ Καθαρεύουσα ✓ Μικτή B. Η γλώσσα των λογοτεχνικών ηρώων ✓ Κοινωνικές γλωσσικές ποικιλίες ✓ Ντοπιολαλιές-γεωγραφικές ποικιλίες ✓ Ιδιόλεκτος Γ. Σχήματα λόγου Δ. Σημεία στίξης	Παραδοσιακή ποίηση - Έμμετρος λόγος Ρυθμός (μουσικότητα, ομοιοκαταληξία) «Ποιητικές - σπάνιες λέξεις» Ιδιαίτερη χρήση των λέξεων -Λέξεις-σύμβολα εννοιών	Νεωτερική ποίηση -Πεζολογικό ύφος -Λέξεις καθημερινές που αποκτούν διαφορετικό νόημα -Λέξεις-σύμβολα εννοιών -πολυσημία των λέξεων / ασάφεια -πρωτότυποι και -απροσδόκητοι συνδυασμοί λέξεων ή και ανατροπή της ορθόδοξης σύνταξης του λόγου -Αστιξία (ορισμένες φορές)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Τα λογοτεχνικά κείμενα όπως όλα τα γραπτά κείμενα είναι **γλωσσικές κατασκευές** που πραγματώνουν με συγκεκριμένες **γλωσσικές επιλογές** τον σκοπό του/της συγγραφέα...

Από τις γλωσσικές επιλογές του/της συγγραφέα

- ✓ Τα μέρη του λόγου: ουσιαστικά, επίθετα, ρήματα-πρόσωπα, εγκλίσεις, τροπικότητες, χρονική βαθμίδα-επιρρήματα-λεκτικά σύνολα
- ✓ Τις προτάσεις (είδη, σύνδεση προτάσεων)
- ✓ Τα μορφολογικά φαινόμενα
- ✓ Το είδος του λεξιλογίου (ως προς την σημασία και την καταγωγή, τη γλωσσική ποικιλία)
- ✓ Τα σχήματα λόγου: που συμβάλλουν στην λογοτεχνική αναπαράσταση και σε αυτά που συμβάλλουν στην έμφαση, καθώς και σε όσα έχουν άλλη σημασία (συνεκδοχή και μετωνυμία, σύμβολα, λεκτική ειρωνεία)
- ✓ Τη λειτουργία των σημείων στίξης

κατανοούμε

1. Το περιεχόμενο (δηλ. τι λέγεται)
2. Τους αφηγηματικούς τρόπους και τις αφηγηματικές τεχνικές (ποιος μιλάει, ποια ιστορία λέει, σε ποιον)
3. Την οργάνωση/δομή των πληροφοριών (με ποια σειρά λέγεται)
4. Το λογοτεχνικό γένος
 - παραδοσιακή ή σύγχρονη πεζογραφία
 - παραδοσιακή ή νεωτερική ποίηση

ΠΡΟΣΟΧΗ

Επειδή, συνήθως, ζητούνται τρεις κειμενικοί δείκτες για την τεκμηρίωση του ερμηνευτικού σχολίου ή της απάντησης σε ερμηνευτική ερώτηση, επιλέγουμε **τους κειμενικούς δείκτες στους οποίους στηρίζεται** η ερμηνεία μας ή η απάντησή μας σε ερμηνευτική ερώτηση.